O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

Ro'yxatga olindi
№ FQ-03-03
«29» avgust 2024yil

"TASDIQLAYMAN"
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
rektori M.E. Po'latov
_____
«29» avgust 2024 yil

BIZNESDA QARORLAR QABUL QILISII

O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 400 000 –Biznes, boshqaruv va huquq

Ta'lim sohasi: 410 000 –Biznes va boshqaruv

Ta'lim yo'nalishi: 60411200- Menejment (tarmoq va sohalar bo'yicha)

SAMARQAND – 2024

Fan/modul kodi BUSDMA34	O'quv yili 2024 - 2025	Semestr 6	Kreditlar 5
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 6
1 **Fanning nomi**	**Auditoriya mashg'ulotlari (soat)**	**Mustaqil ta'lim (soat)**	**Jami yuklama (soat)**
Biznesda qaror qabul qilish	20	130	150

2 I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad — talabalarni turli darajadagi ijtimoiy-iqtisodiy tizimlarni samarali boshqarishni ta'minlash va biznesda ishlab chiqarishni boshqarish samaradorligini oshirish uchun zarur bo'lgan zamonaviy vakolatlarni shakllantirishni ta'minlashga qaratilgan boshqaruv qarorlarini ishlab chiqishning turli nazariy tushunchalari va amaliy usullarini o'rgatish. Iqtisodiy fikrlash, iqtisodiy va boshqaruv maqsadlarini belgilash va ularga samarali erishish; amalga oshirilgan faoliyat uchun shaxsiy javobgarlikni hisobga olgan holda vakolatlarni taqsimlash va topshirish ko'nikmalari; inson resurslarini boshqarishning zamonaviy vositalari; ko'p o'lchovli tahlil qilish qobiliyatlari ko'nikmalariga ega bo'lish;

Fanning vazifasi — uni o'rganuvchilarga biznesda qarorlar qabul qilishning ahamiyati, talabalar tomonidan nazariy bilimlarni o'zlashtirish va biznesda samarali boshqaruv qarorlarini qabul qilish usullarining o'ziga xos jihatlari bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarni uzviylik va uzluksizlikda o'rgatishdan iborat.

Ushbu maqsadga erishish uchun fan talabalarni nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, biznesda qarorlar qabul qilishga uslubiy yondashuv hamda ilmiy dunyo qarashini shakllantirish vazifalarini bajaradi.

3 II. Asosiy nazariy qism(ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu: 1.1 Biznesda qaror qabul qilish faniningm predmeti va vazifalari Boshqaruv qarorlarining tushunchasi, predmeti va ob'ekti. Fanning menejerlar tayyorlashdagi roli. Fanning maqsadi, predmeti va vazifalari. Fanning boshqa fanlar bilan aloqadorligi

1.2 Biznesda qarorlarning tasnifi

Qarorlarga quyiladigan talablar. Boshqaruv qarorlarining tasnifi.Tashkiliy qarorlar. Dasturlashtirilgan va dasturlashtirilmagan boshqaruv qarorlari, kompromisslar.

1.3 Boshqaruv qarorlarini ishlab chiqishda axborotning ahamiyati

	testni topshirish.
7	**Asosiy adabiyotlar:** 1. Xashimova N.A., Buranova M.A., Saidova G.A. Boshqaruv qarorlarini ishlab chiqish: O'quv qo'llanma; -Toshkcnt: 2020. 188 b 2. N.V.Kuzneuova. Metodbl prinyatiya upravlcnchcskix resheniy: uchebnoe posobie - M.: NILI INFRA-M, 2018. 222 s. Rejim dostupa: https://znanium.com/bookread2.php?book=953913 1. Golubkov E. P. Texnologiya prinyatiya upravlencheskix resheniy. — M.: Delo i servis, 2005. 2. Б.Б.РахматовБизнесда қарорлар қабул қилиш: Ўқув қўлланма; - Самарқанд: СамИСИ,2023.226 б **Qo'shimcha adabiyotlar:** 2. Mirziyoev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi.-T. ,O'zbekiston nashiriyoti, 2021, 464 b. "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947-sonli Farmoni. 3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning 2023 yil uchun Murojaatnomasi 20. 12. 2022 3. "Рақамли Ўзбекистон - 2030" Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020йил 5 октябрдаги ПФ-6079-сон Фармони **Axborotmanbaalari:** 1. www.gov.uz- O'zbekiston Respublikasining hukumat portali. 2. www.lex.uz - O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. 2. h s://e- қaror. ov.uz/ - electron tizimi
8	Fan dasturi Samarqand iqtisodiyot va servis instituti O`quv uslubiy kengashining 2024___-yil 29 avgustdagi -sonli yig`ilish bayoni bilan tasdiqlangan. (№ 10-08-03)
9	**Fan/modul uchun ma'sul:** A.Raximov – SamISI "Menejment" kafedrasi assistenti
10	**Taqrizchilar:** **A.U. Egamov** — Samarqand shahar hokimining tadbirkorlik masalalari bo'yicha birinchi o'rinbosari; **M. Alimova** — SamISI "Menejment" kafedrasi professori,i.f.d.;

	Boshqaruv axborotining qaror qabul qilishdagi ahamiyati. Axborotga qo'yiladigan asosiy talablar. Boshqaruv axborotining tasniflanishi. Axborotni to'plash va baholash usullari **2-mavzu 2.1 Biznesda qarorlarni qabul qilishning metodologik asoslari** Menejment tashkiliy va boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayoni sifatida. Biznesda qarorlarni qabul qilish algoritmi, qaror qabul qilish usullarining tasnifi **2.2 Biznesda qaror qabul qilishning asosiy bosqichlari va rivojlanishi** Qaror qabul qilish jarayonining ketma-ketligi va mexanizmi. Muammoning qo'yilishi. Muqobil variantlarni tanlash. Qarorni amaliyotga tadbiq etish va natijalarni tekshirish **2.3 Boshqaruv qarorlarini qabul qilishda ijtimoiy mas'uliyat** Qaror - huquq va mas'uliyat ob'ekti sifatida. Qaror qabul qilishda ijtimoiy mas'uliyat. Qaror qabul qilish bilan bogliq psixologik muammolar. Qaror qabul qilishda vakolatlarni uzatish **3-mavzu 3.1 Boshqaruv qarorlarini ishlab chiqish va qabul qilishning modellari tasnifi** Modellashtirish va boshqaruv qarorlarini ishlab chiqishda uning zaruriyati. Boshqaruv qarorlari modellarining tiplari: tabiiy model, o'xshash model, matematik model. Boshqaruv qarorlarini ishlab chiqishda modellashtirish jarayoni va uni tahlil qilish. **3.2 Boshqaruv qarorlarini qabul qilishda ta'sir etuvchi omillar** Boshqaruv qarorlari modellari tipologiyasi. Boshqaruv qarorlarini tasniflash variantlari. Tashkiliy qarorlarning xilma-xilligi. Boshqaruv qarorlariga qo'yiladigan talablar va ularni amalga oshirish shartlari **3.3 Boshqaruv qarorlarini tahlil qilish** Boshqaruv qarorlarini tahlil qilishning o'ziga xos tamoyillari. Boshqaruv qarorlarini tahlil qilishning uslublari va usullari, ulaming qo'llanilishi. Boshqaruv qarorlarining ishlab chiqishda tahlilning asosiy uslublari **4-mavzu: 4.1 Muammolarni diagnostika qilish usullari** Qaror qabul qilish jarayonida muammoning tushunchasi va ahamiyati. Muammoni parchalash usullari. Qiyosiy va omilli tahlil usullari. Modellashtirish usullari. Prognozlash usullari, vaziyatni tahlil qilish usullari **4.2 Muqobil variantni baholash va tanlash usullari** Aqliy hujum usuli. Delfin usuli. Evristik usullar. Morfologik tahlil usullari. Sinektika usuli. Kollektiv birlashma usullari. Boshqaruv qarorlarini qabul qilish uchun muhit tushunchasi. Aniqlik ostida muqobillarni tanlash usullari. Xavfli sharoitlarda muqobillarni tanlash usullari. Noaniqlik sharoitida muqobil variantlarni tanlash usullari. Ekspert usullari **4.3 Noaniqlik va xavf sharoitlarida qarorlar qabul qilish** "Noaniqlik" va "xavf" tushunchalarining ta'rifi, noaniqlik va risklar o'rtasidagi nisbat. Noaniqlik darajalari. Ob'ektiv va sub'ektiv manbalari. Axborot xarakteristikalarining noaniqlik holatiga ta'siri.

Xodimlarning ptofessionalligi bilan bogliq noaniqliklarning asosiy sabablari:

5-mavzu: 5.1 Boshqaruv qarorlarining ijrosi va ijro nazorati

Boshqaruv qarorlarini amalga oshirishni rejalashtirish usullari. Qarorlarning bajarilishini tashkil etish usullari. Qarorlarning bajarilishini nazorat qilish usullari.

5.2 Boshqaruv qarorlari muqobil variantini taqqoslanishini tn'minlash

Boshqaruv qarorlarining muqobil variantlarini taqqoslama ko'rinishga keltiradigan omillar. Boshqaruv qarorlari ta'minlashning asosiy qoidalari. Vaqt omili bo'yicha muqobil taqqoslanishini ta'minlash. Boshqaruv qarorlarining muqobil taqqoslashda ob'ektning ishlab chiqarishda o'zlashtirilishini hisobga olish.

5.3 Boshqaruv qarorlarining samaradorlik ko'sratkichlari

Boshqaruv qarorlarining yuqori sifati va samaradorligini ta'minlash Boshqaruv qarorlari va uning tarkibiy qismlarining samaradorligi. Boshqaruv qarorlarini qabul qilish va amalga oshirishning iqtisodiy samaradorligini baholash usullari (an'anaviy yondashuvlar)

III. Amaliy mashg'ulotlarlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Biznesda qaror qabul qilish fanining predmeti va vazifalari
2. Biznesda qarorlarning tasnifi
3. Boshqaruv qarorlarini ishlab chiqishda axborotning ahamiyati
4. Bimesda qarorlarni qabul qilish metodologiyasi asoslari
5. Bimesda qaror qabul qilishning asosiy bosqichlari va rivojlanishi
6. Boshqaruv qarorlarini qabul qilishda ijtimoiy ma'suliyat
7. 7.Boshqaruv qarorlarini ishlab chiqish va qabul qilishning modellari
8. Boshqaruv qarorlarini qabul qilishga ta'sir etuvchi omillar
9. Boshqaruv qarorlarini tahlil qilish
10. Muammolami diagnostika qilish usullari
11. Muqobil variantni baholash va tanlash usullari
12. Noaniqlik va xavf sharoitlarida qarorlar qabul qilish
13. Boshqaruv qarorlarining ijrosi va ijro nazorati
14. Boshqaruv qarorlari muqobil variantini taqqoslanishini ta'minlash
15. Boshqaruv qarorlarining sifati. Boshqaruv qarorlarining samaradorlik ko'rsatkichlari

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:

1. Biznesda qaror qabul qilish fanining predmeti va vazifalari
2. Biznesda qarorlarning tasnifi
3. Boshqaruv qarorlarini ishlab chiqishda axborotning ahamiyati
4. Biznesda qarorlarni qabul qilish metodologik asoslari
5. Biznesda qaror qalbul qilishning asosiy bosqichlari va rivojlanishi

6. Boshqaruv qarorlarini qabul qilishda ijtimoiy mas'uliyat
7. Boshqaruv qarorlarini ishlab chiqish va qabul qilishning modellari tasnifi
8. Boshqaruv qarorlarini qabul qilishga ta'sir ctuvchi omillar
9. Boshqaruv qarorlarini tahlil qilish
10. Muammolarni diagnostika qilish usullari
11. Muqobil variantni baholash va tanlash usullari
12. Noaniqlik va xavf sharoitlarida qarorlar qabul qilish
13. Boshqaruv qarorlarining ijrosi va ijro nazorati
14. Boshqaruv qarorlari muqobil variantini taqqoslanishini ta'minlash
15. Boshqaruv qarorlarining sifati. Boshqaruv qarorlarinin samaradorlik ko'rsatkichlari

4	**V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: - Tashkiliy tuzilmalarni loyihalash, ishlab chiqishda ishtirok etish tashkilotlarning inson resurslarini boshqarish strategiyalari, tadbirlarni rejalashtirish va amalga oshirish, amalga oshirilgan faoliyat uchun shaxsiy javobgarlikni hisobga olgan holda vakolatlarni taqsimlash va topshirish; strategik va operativ boshqaruv muammolarini hal qilish uchun motivatsiya, yetakchilik va hokimiyatning asosiy nazariyalaridan foydalanish, shuningdek, tashkil etish guruh dinamikasi jarayonlari va tamoyillari haqidagi bilimlarga asoslangan guruh ishi jamoa bilan ishlash to'g'risida **tasavvurga ega bo'lishi**; -Iqtisodiy fikrlash, iqtisodiy va boshqaruv maqsadlarini belgilash va ularga samarali erishish; amalga oshirilgan faoliyat uchun shaxsiy javobgarlikni hisobga olgan holda vakolatlarni taqsimlash va topshirish ko'nikmalari; inson resurslarini boshqarishning zamonaviy vositalari; ko'p o'lchovli tahlil qilishni **bilishi va ulardan foydalana olishi;** - Kelajakda kasbiy faoliyatda samarali boshqaruv qarorlarini qabul qilish imkonini beradi va amaliy **ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak.**
5	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; • amaliy ishlarni bajarish va xulosalash; • interfaol keys-stadilar; • blits-so'rov; • guruhlarda ishlash; • taqdimotlar namoyishi; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
6	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ish yoki